

**กระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายก  
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง  
อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์**

**Political Participatory Election Promotion Process in the Election of the  
President of Uttaradit Provincial Administrative Organization of the People in  
Ban Kaeng Sub-District Municipality, Tron District, Uttaradit Province**

**ธัญ ปาลิภัย Sukhawadee Wangkam**

**สมจิต ขอนวงศ์ Somjit Khonwong**

**สายัณห์ อินันใจ Sayan Innanjai**

**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่**

**tanut312520@gmail.com**

**บทคัดย่อ**

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.961 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม ๗ กับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ หลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลางความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับกระบวนการส่งเสริมการ

เลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอทรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ค่อนข้างน้อย ( $R=0.228^{**}$ ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอทรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า การรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้งยังน้อยเกินไป โดยเฉพาะขั้นตอนของการเลือกตั้งในช่วงเกิดโรคไวรัสติดเชื้อโคโรนา จึงควรเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้ดำเนินการประสานงานที่คอยกำกับดูแลและมีความรู้มากพอเกี่ยวกับการเลือกตั้ง จึงทำให้เกิดการสับสนเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งในท้องถิ่นและการเลือกตั้งระดับประเทศ

**คำสำคัญ :** กระบวนการทางการเมือง, ระบอบประชาธิปไตย, การเลือกตั้ง, คุณค่าทางการเมือง

## Abstracts

The objectives of this thesis were: 1) to study the level of the election promotion process with political participation in the election of the president of the Uttaradit Provincial Administrative Organization of the people in Ban Kaeng Sub-District Municipality, Tron District, Uttaradit Province; 2) to study the factors related to the election promotion process; 3) to study the problems, obstacles and recommendations in the process of promoting elections promotions process with political participation in the election of the president of Uttaradit Provincial Administrative Organization of the people in Ban Kaeng Subdistrict Municipality, Tron District, Uttaradit Province. This research was a mixed methods research the quantitative research used questionnaires with reliability value at 0.761. The research finding; The level of opinions about the Sappurisdhamma VII and the promotions process with political participation in the election of the president of Uttaradit Provincial Administrative Organization of the people in Ban Kaeng Sub-District Municipality, Tron District, Uttaradit Province, the Sappurisdhamma VII, in overall, was at the medium level ( $\bar{X}=3.41$ ,  $SD=0.241$ ). The relationship between the Sappurisdhamma VII principle and the promotions process

of elections with political participation in the election of the President of Uttaradit Provincial Administrative Organization of the people in Ban Kaeng Sub-District Municipality, Tron District, Uttaradit Province. In overall there were relatively low ( $R=.228^{**}$ ) with a statistical significance of 0.01. And problems and obstacles in the promotions process of elections with political participation in the election of the president of the Uttaradit Provincial Administrative Organization of the people in Ban Kaeng Subdistrict Municipality, Tron District, Uttaradit Province found that there was still made little understanding of the promotions process of election especially the elections process during the coronavirus disease. Therefore, the suggestion, it should be emphasized that the operational staff have coordinated supervision and have sufficient knowledge about elections for protecting the confusion about both local and national elections.

**Keywords :** political process, democratic regime, elections, political values

## บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 ได้กำหนดให้ประชาชนไทย มีหน้าที่ต้องปฏิบัติทั้งสิ้น 10 อย่าง อันถือเป็นหน้าที่สำคัญที่ประชาชนชาวไทยจำเป็นต้องให้ความใส่ใจเพื่อที่จะได้ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ ถือเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองอีกประการหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, [ออนไลน์], 2565) ดังนั้น การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนอย่างถูกต้องและเป็นทางการโดยการยอมรับในเสียงส่วนใหญ่ที่ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งต่างมาใช้สิทธิของตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปบริหารท้องถิ่น ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 133 (3) มาตรา 236 และมาตรา 256 (1) ได้บัญญัติให้อำนาจแก่ประชาชนเอาไว้ว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน ที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อไปทำหน้าที่

คัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) เพราะไม่ว่าจะมีการเลือกตั้งที่ใดหรือแบบใด จุดร่วมสำคัญของการเลือกตั้ง คือระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครอง นอกจากนั้นแล้วการเลือกตั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการเลือกสรรผู้บริหาร เลือกสรรนโยบายของพรรค กลุ่มการเมืองที่เสนอตัวเข้ามารับใช้ประชาชน การเลือกตั้งมีความสำคัญในกระบวนการทางการเมือง การเลือกตั้งโดยวิธีการใช้สิทธิออกเสียงย่อมแสดงถึงการใช้ดุลยพินิจ และการใช้สิทธิใช้เสียงของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ในการปกครองตนเอง กล่าวคือถ้าประชาชนจะเลือกบุคคลที่มีความสามารถอย่างแท้จริงเข้าไปเป็นตัวแทนของตนให้เป็นไปตามหลักการเลือกตั้งสากลที่บริสุทธิ์จะต้องมีความอิสระและเต็มใจที่จะเลือกตัวแทนของตนเอง (พชรดนัย วัชรธนพัฒนา, 2562) ไม่ใช่เลือกด้วยแรงจูงใจอย่างอื่นที่เกิดจากการใช้อิทธิพลด้านต่าง ๆ ปิบบังคับหรือให้ค่าตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ในส่วนของการปกครองในระดับท้องถิ่น (local government) นับเป็นพื้นฐานของการกระจายอำนาจการปกครองออกสู่ประชาชนโดยทั่วไปให้สามารถมีอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ถือเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ให้การฝึกปฏิบัติระบอบประชาธิปไตยกับประชาชน โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกิจของท้องถิ่นและเกิดความสำนึกในสิทธิหน้าที่ของตนเองที่มีต่อชุมชน หน้าที่พลเมือง อันจะนำไปสู่การปกครองตนเองในที่สุด (โกวิทย์ พวงงามและอลงกรณ์ อรรคแสง, 2547: 34) จึงกล่าวได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดโดยตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ ทำภารกิจเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงตามเป้าหมาย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเองให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาวะความตึงเครียดขัดแย้งหรือการสืบทอดอำนาจและเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนเพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้นการเลือกตั้งจึงมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองโดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน (บวรศักดิ์

สุวรรณโณ, 2544: 18) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐหรือผู้นำรัฐบาลรวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามประสงค์ของตนหรือกลุ่มตน โดยที่มีการมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ (วัชรฯ ไชยสาร, [ออนไลน์], 2564)

เทศบาลตำบลบ้านแก่ง มียุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเข้ามามีบทบาทการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบของการประชาคม แต่การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้งนั้น ยังพบปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วม เห็นได้จากการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 จากสถิติของสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านแก่ง พบว่า การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่งมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 1,768 คน ออกมาใช้สิทธิเพียง 1,053 คน (สำนักงานท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ้านแก่ง, 2565) ยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์มากเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะเป็นเพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้ง การมีบทบาทในชุมชน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมไปถึงการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ หรืออาจจะด้วยความแตกต่างด้านปัจจัยพื้นฐาน เช่น เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ การศึกษา เป็นต้น ที่เป็นตัวแปรที่ส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง จังหวัดอุดรดิตถ์มีความแตกต่างกัน

จากสาเหตุปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ว่ามีปัญหาในกระบวนการการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร กระบวนการการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องทำอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ตลอดจนแนวความคิดในกระบวนการการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ให้มีบทบาทในทุกกระบวน และทุกขั้นตอนของกระบวนการการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นวิธีทางที่จะทำให้ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกันต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดูน้อย จังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดูน้อย จังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดูน้อย จังหวัดอุดรดิตถ์

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดูน้อย จังหวัดอุดรดิตถ์” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

#### การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดูน้อย จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 326 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จากสูตรของ Taro Yamane มีการพัฒนาเครื่องมือวิจัยตามกรอบงานวิจัยโดยแบ่งเป็น 4 ตอน มีการตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และมีความเชื่อมั่นของเครื่องมือหลังจากการทดลองใช้ (Tryout) ทั้งฉบับ คือ .768 การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีการใช้สถิติพรรณนา สถิติอนุมาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

### การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ ที่มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับประเด็นการวิจัยรวมจำนวน 9 รูปและคน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

### สรุปผลการวิจัย

#### 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 51.23 และเป็นเพศชาย มีจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 48.77 มีอายุ 31-40 ปี มีจำนวน 217 คิดเป็นร้อยละ 66.56 และอายุระหว่างอายุ 18-30 ปี และมีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 33.44 มีสถานภาพสมรส จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 75.77 โสด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 23.31 และอยู่ร้าง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.92 มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท/เดือน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 70.25 รายได้ 10,001 – 15,000 บาท/เดือน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 25.15 และรายได้ 15,001 บาท/เดือน ขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60 มีระดับปริญญาตรี จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 58.28 การศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 41.41 และ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.31

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสัปปริสธรรม 7 กับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดูนาวัง จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง

3. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดูนาวัง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปริสธรรมกับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาล

ตำบลบ้านแก่ง อำเภอดุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ค่อนข้างน้อย ( $R=.228^{**}$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ธรรมัญญุต (การรู้จักเหตุ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ค่อนข้างน้อย ( $R=.286^{**}$ ) และด้านบุคคลโลประปริญญุต (การรู้จักบุคคล) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ น้อยมาก ( $R=.185^{**}$ )

5. ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยในการเลือกตั้งของประชาชน ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย กล่าวคือ เมื่อประยุกต์หลักสปปุริสธรรม 7 กับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนเกิดกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน

## อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์” มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

5.2.1 อภิปรายผลการวิเคราะห์ระดับการประยุกต์หลักสปปุริสธรรม 7 กับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า การประยุกต์หลักสปปุริสธรรม 7 กับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งมีการจำแนกพิจารณาหลักสปปุริสธรรม 7 ออกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านธรรมัญญุต (การรู้จักเหตุ) อยู่ในระดับ ปานกลาง ทำให้ทราบว่า ความรู้เรื่องหลักประชาธิปไตยกับการเลือกตั้ง การมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรม สัมมนา อบรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมล ทอธรรมชาติ และคณะ (ธรรมล ทอธรรมชาติ และคณะ, 2531: 97) ได้กล่าวว่า กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนมีอำนาจอธิปไตยในการให้ความร่วมมือทางการเมือง เพื่อแสดงออกมาซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการทำอย่างใดอย่างหนึ่งทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชน

โดยใช้สิทธิเลือกผู้แทน หรือพรรคการเมืองมาทำหน้าที่แทนประชาชนในการรักษาอำนาจอธิปไตย  
โดยการนำอุดมการณ์และนโยบายมาบริหารประเทศ และรักษาผลประโยชน์ของประชาชน

**2. ด้านอัตถิยอุตตา (การรู้จักผล)** อยู่ในระดับ ปานกลาง ทำให้ทราบว่า กระบวนการส่งเสริม  
ทางการเมืองเลือกตั้ง รวมถึงการประเมินผลการเลือกตั้งเป็นความมุ่งหมายที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการ  
เลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ที่สามารถแสดงออกทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย การเข้าไป  
มีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นจะเป็นไปในรูปแบบของการพูดคุยเรื่องการเมืองโดยส่วนใหญ่มีการ  
พูดคุยประเด็นการเมืองบ่อยครั้ง ชักชวนบุคคลอื่นไปเลือกตั้งแต่ที่เป็นหลัก (เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ,  
2560) คือ การไปเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะมีความตั้งใจ และเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่  
สำคัญ ด้านบรรยากาศทางการเมืองมีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถ้า  
สถานการณ์บ้านเมืองปกติ สงบ จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมมาก แต่ในปัจจุบันสถานการณ์บ้านเมือง  
ไม่ได้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ด้านลักษณะการมีส่วนร่วม  
ทางการเมืองที่วัยรุ่นพึงประสงค์ ได้แก่ 1) ต้องการพื้นที่เพื่อใช้ในการแสดงออกทางการเมือง 2) การ  
เลือกตั้งเพราะวัยรุ่นเชื่อว่าการเลือกตั้งเป็นการมีส่วนร่วมที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย 3) มีส่วน  
ร่วมในการเลือกผู้ปกครองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง  
ของวัยรุ่น ได้แก่ 1) ครอบครัวสถาบันครอบครัวมีส่วนอย่างมากที่ได้ช่วยในการสร้างจิตสำนึกทาง  
การเมืองให้กับสมาชิก 2) โรงเรียน มีส่วนในการให้ความรู้ 3) ชุมชนยังมีส่วนสนับสนุนค่อนข้างน้อย  
จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นมา 4) ศาสนา มีส่วนสนับสนุนค่อนข้างต่ำ  
จำเป็นต้องปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ 5) หน่วยงานทางการเมืองปกครองมีส่วนสำคัญ  
ในการเสริมสร้าง

**3. ด้านอัตตัตถิยอุตตา (การรู้จักตน)** อยู่ในระดับ ปานกลาง ( $\bar{X} = 3.39$ , S.D. = 0.383) ทำให้  
ทราบว่า การวางตนให้มีความเหมาะสมกับสถานะทางการเมืองเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้ง  
การแสดงออกทางการเมืองเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง การเปิด  
โอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไปมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะทาง  
การเมืองเคียงคู่ไปกับวิธีการอื่น (สุขุม นวลสกุล, 2535: 399) เช่น การให้ประชาชนมาออกเสียงแสดง  
ประชามติในการตัดสินใจทางการเมืองที่สำคัญ เป็นต้น สำหรับวิธีการมีส่วนร่วมในกระบวนการ  
ตัดสินใจทางการเมืองโดยการเลือกตั้งนั้น กระทำโดยผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรผู้  
แต่งตั้งแสดงเจตนาออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และคะแนนเสียงที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้

ลงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวจะได้รับการนับเพื่อนำมาคำนวณเพื่อให้ได้ผลว่า บุคคลใดจะเป็นผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

**4. ด้านมัตตัญญูตา (การรู้จักประมาณ)** อยู่ในระดับ ปานกลาง ( $\bar{X} = 3.34$ , S.D. = 0.429) ทำให้ทราบว่า การแสดงออกทางการเมืองเป็นกระบวนการที่เป็นแรงดึงดูดทำให้เกิดความสนใจในประเด็นทั่วไป และการแสดงออกทางการเมืองเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชน การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมืองหรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน (วัชรวิชัย, 2544: 10-11) โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่า ผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายไปเป็นแนวนโยบายในการบริหารประเทศ

**5. ด้านกัลยัญญูตา (การรู้จักกาล)** อยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 3.55$ , S.D. = 0.428) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรมกับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่งอำเภอรัตน จังหวัดอุดรดิตถ์ อยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 3.55$ , S.D. = 0.428) ทำให้ทราบว่า ความสำคัญของการเลือกตั้งในฐานะเป็นกระบวนการในการมอบอำนาจ และส่งมอบอำนาจ และเป็นกระบวนการสันติวิธีซึ่งประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกประเทศจะต้องมีการเลือกตั้ง การเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำหน้าที่ปกครองเป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ผู้ปกครองเป็นกลไกหรือ “ห้ามล้อ” ในทางการเมืองการปกครอง ลดความตึงเครียด (ธวัช ชูวิทย์สกุลเลิศ, 2550: 18) และความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม

**6. ด้านปรีชาญาณ (การรู้จักชุมชน)** อยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 3.41$ , S.D. = 0.241) ทำให้ทราบว่า การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากประชาชนที่มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการที่จะถูกถอดถอนจากประชาชนเช่นกัน อีกทั้งความสามารถในการเข้าถึงชุมชนของนักการเมืองเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความคิดเห็นของตนเองโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหาร

กิจการของประเทศ (พิมลจรรย์ นามวัฒน์, 2541: 315) ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจ  
เสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก

**7. ด้านบุคคลโลประปริญญตา (การรู้จักบุคคล)** อยู่ในระดับ ปานกลาง ( $\bar{X} = 3.47$ , S.D. = 0.446) ทำให้ทราบว่า การเข้าใจถึงความแตกต่างของประชาชน รวมทั้งทัศนะทางการเมืองมีความ  
แตกต่าง ซึ่งบางครั้งการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางการเมืองเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้และ  
ส่งเสริมกระบวนการทางการเมืองการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วม ประชาชนต้องมีโอกาสได้รับข่าวสาร หรือแนวคิด  
ของผู้สมัครลงเลือกตั้งครบทุกคน และสามารถแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างประชาชน และผู้ลงสมัคร  
เลือกตั้ง (สมคิด บางโม, 2558: 76) ความหมายของการเลือกตั้งนั้นมีใจจะหมายความว่าเฉพาะการ  
เลือกตั้งกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นอื่น ๆ  
หรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

5.2.1.1 อภิปรายผลการวิเคราะห์ระดับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วม  
ทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาล  
ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 3.55$ , S.D. = 0.431) ซึ่งมีการจำแนกพิจารณาหลักสารณียธรรมออกเป็นรายด้านได้ดังนี้

**1. ด้านการเลือกตั้ง** อยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 3.53$ , S.D. = 0.448) ทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วม  
ของประชาชนในการจัดการเลือกตั้ง หรือการติดตามการเลือกตั้งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้  
ความตระหนักและความร่วมมืออย่างดี การให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและ  
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจฉะนั้น ความคิดเห็นของ  
ประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจค่อนข้างสูง (อรทัย ก๊กผล, 2552: 19-24) รูปแบบการมี  
ส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน และคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน ผลการ  
ตัดสินใจที่ออกมาเป็นผลการตัดสินใจร่วมกัน เชื่อว่าน่าจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ใน  
สังคม เพราะประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนเข้าไปมีส่วนในองค์กรตัดสินใจด้วยไม่ใช่เพียงให้  
ความคิดเห็นต่อองค์กรตัดสินใจ.

**2. ด้านการมีบทบาทในชุมชน** อยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 3.55$ , S.D. = 0.482) ทำให้ทราบว่า  
การมีส่วนร่วมทางการเมืองการเลือกตั้งเป็นกระบวนการร่วมกันของประชาชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง  
สะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจในการมีส่วนร่วม กิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วม  
ทางการเมืองของผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตน (พิมลจรรย์

นามวัฒน์, 2541: 541) เพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและรัฐบาลเป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติ จัดทำ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน

**3. ด้านการติดต่อประสานงานราชการ** อยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 3.66$ , S.D. = 0.570) ทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการเลือกตั้งหรือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ประชาชนมีความพึงพอใจมาก การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการรับรู้ปัญหา (อคิน เตชะรินทร์, 2547: 320) ร่วมเสนอปัญหาและหาแนวทางแก้ไขให้สมเหตุสมผล และทำให้เกิดความสำเร็จตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง อีกทั้งการมีส่วนร่วมต้องให้เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แสดงความคิดเห็นได้โดยเท่าเทียมและอยู่บนพื้นฐานที่เคารพซึ่งกันและกัน (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2547: 23-25) และการมีโอกาสดำเนินงานในสถานที่และเวลาที่เหมาะสมทำให้ประชาชนที่สะดวกแก่การเข้าร่วมจึงถือได้ว่าเป็นการเข้าถึงกันทั้งสองฝ่ายระหว่างฝ่ายประชาชนและฝ่ายเจ้าหน้าที่

**4. ด้านการสื่อสารทางการเมือง** อยู่ในระดับ ปานกลาง ( $\bar{X} = 3.44$ , S.D. = 0.443) ทำให้ทราบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ทางการเมือง การได้รับรู้ข่าวสารทางการเมือง เป็นแนวทางสื่อสารที่เหมาะสมสำหรับประชาชน การสื่อสารเป็นการจูงใจให้เกิดความสนใจในเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล (กิจจา บานชื่น และกณิกนันต์ บานชื่น, 2559: 366-367) หรือบุคคลกับกลุ่มคน หรือกลุ่มคนกับกลุ่มคน เป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้ทั้งสองฝ่ายได้รับรู้และรับทราบร่วมกันในเนื้อหาที่นำมาสื่อสาร

### ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่งอำเภอดงเจน จังหวัดอุดรดิตถ์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาสำหรับการสร้างกระบวนการทางการเมืองเลือกตั้งเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจากหน่วยงานทางภาครัฐและประชาชน ซึ่งแนวทางในการส่งเสริมการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักเนื่องจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่ทุกคนมีสิทธิ์ในการออกเสียง มีสิทธิ์ในการเสนอความคิดเห็นทางการเมือง อีกทั้งการแสดงออกทางการเมืองก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดังนั้นหน่วยงานรัฐจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการสร้างความรู้ ความตระหนักทางการเมืองให้กับประชาชน

อีกทั้งต้องเป็นหน่วยงานสำหรับประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและตระหนักในคุณค่าของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

## References

- กรมพล ทอธรรมชาติ และคณะ. (2559). *การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล*. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิจจา บานชื่น และกณิกนันต์ บานชื่น. (2560). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด มหาชน.
- โกวิทย์ พวงงามและอลงการณ วรรคแสง. (2547). *คู่มือมติใหม่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น:ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- ธวัช ชูวิทย์สกุลเลิศ. (2550). “ศาลเลือกตั้ง ศึกษาปัญหาทางทฤษฎีและกฎหมายในการจัดตั้งและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย”. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์.
- บวรศักดิ์ อวรรณโณ. (2544). *การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ. (2560). “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอกะทือ จังหวัดสงขลา”. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา*. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2541). “การเลือกตั้ง” *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบัน และกระบวนการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 12 สาขาวิชารัฐศาสตร์*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พชรดนัย วัชรธนพัฒน์ธาดา. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย*. 12(2).

- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2560. มาตรา 133 (3)  
มาตรา 236. มาตรา 256 (1)
- วัชร ไซยสาร. (2564, 18 ธันวาคม). พัฒนาการมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับประชาธิปไตยแบบมี  
ส่วนร่วมและพหุการเมือง: การเมืองภาคประชาชน. แหล่งที่มา:  
[https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament\\_parcy/ewt\\_news.  
php?nid=16001&filename=visit](https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=16001&filename=visit)
- วัชร ไซยสาร. (2544). ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :  
ปิ.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์.
- สมคิด บางโม. (2558). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด.
- สาธิต กฤตลักษณ์. (2561). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล”.  
วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอรัญญะ. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-  
มิถุนายน 2561):
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2565, 15 มกราคม). สารานุกรมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ชุด “สิทธิ  
เสรีภาพ และหน้าที่ของปวงชนชาวไทย”. <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ้านแก่ง. (2564). สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ้านแก่ง  
อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี. งานทะเบียนราษฎร.
- สุขุม นวลสกุล. (2535). การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อคิน ระพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์  
การศึกษานโยบายสาธารณะสุข.
- อรทัย กิกผล. (2552). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น.  
กรุงเทพมหานคร : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.